

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ПРАВИЛНО ДЕФИНИСАЊЕ ПРОМЕНЕ КОЈА СЕ ПРЕДЛАЖЕ (ПРИЛОГ 2):

1. Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Основни показатељи који се прате у области политике подстицаја, а на основу којих се донекле могу пратити ефекти подстицаја, јесу површине, приноси и производња у сектору биљне производње, док се у сектору сточарске производње прати величина сточног фонда (број грла животиња) и сточарска производња.

Како се подстицаји за биљну производњу у оквиру директних плаћања исплаћују по производној површини, индикатори који на најбољи начин приказују резултате на нивоу сектора јесу показатељи биљних култура које покривају највећу површину. У том смислу, најзначајнији индикатори односе се на засејану површину, принос и производњу житарица, шећерне репе и уљарица.

С обзиром да су наведени показатељи искључиво квантитативне/производне природе, за добијање шире слике о стању у пољопривреди у једној производној години потребно је узети у обзир утицај тржишта, у смислу пласмана производа, с обзиром да он у значајној мери утиче на доношење одлуке произвођача о наредном производном циклусу. У прилог томе најбоље говори ситуација у сектору житарица у претходних пар година, где је, најпре због пандемије, а потом због сукоба у Украјини, дошло до прекида канала дистрибуције, поремећаја у понуди житарица, раста цене енергената као инпута за ратарску производњу, што је довело до значајног повећања цена финалног производа. У том смислу, у производњи пшенице у Србији у последњих пет година приметан је стални раст засејаних површина.

Површина под житима у претходном периоду је стабилна и креће се између 1,7 мил. ha и 1,8 мил. ha, што у највећој мери зависи од површина под кукурузом, као најзаступљенијом културом. Док код шећерне репе постоји дугорочни тренд смањења производних површина, површине под уљарицама се дугорочно повећавају.

Плаћања по површини у биљној производњи имају ограничени ефекат на ниво засејаних површина, а самим тим и на произведену количину, пре свега због усмерености ове мере на обезбеђивање стабилности дохотка произвођача. Поред тога, ниво подстицаја, због буџетских ограничења, али и ограничења у погледу прихватљиве површине, не доприноси значајно повећању засејаних површина, али утиче на смањење цене коштања кроз смањење варијабилних трошкова (Табела 1).

Табела 1: Показатељи биљне производње; 2020-2024

Производ	2020	2021	2022	2023	2024
ПШЕНИЦА					
површина (000 ha)	581	599	631	682	549
принос (t/ha)	4,9	5,7	4,9	5,1	5,3
производња (000 t)	2.873	3.442	3.110	3.449	2.900
КУКУРУЗ					
површина (000 ha)	996	1.020	952	923	961
принос (t/ha)	7,9	5,9	4,5	7,2	5,6
производња (000 t)	7.873	6.027	4.283	6.631	5.425
ШЕЋЕРНА РЕПА					
површина (000 ha)	37	39	35	42	47
принос (t/ha)	53,9	52,0	48,0	49,0	45,5
производња (000 t)	2.018	2.048	1.667	2.041	2.129
СУНЦОКРЕТ					
површина (000 ha)	221	213	251	240	249
принос (t/ha)	2,9	2,9	2,6	2,9	2,6
производња (000 t)	637	608	643	686	637
СОЈА					
површина (000 ha)	237	237	235	211	219
принос (t/ha)	3,2	2,3	1,7	2,8	1,9
производња (000 t)	752	540	399	600	406

Извор: Републички завод за статистику

Број грла говеда показује дугорочни тренд смањења, поред тога што су већине мера подршке по грлу усмерене управо у сектор говедарства. Број грла свиња такође показује дугорочни тренд пада, крећући се око 2,9 милиона грла. Насупрот томе, број брла коза и оваца показује благи тренд раста у претходном периоду, захваљујући у значајној мери подршци по грлу у оквиру директних плаћања. Најизраженији раст присутан је код броја кошница, на шта је директно утицало повећање нивоа подршке у оквиру плаћања по кошници.

У складу са кретањем броја појединих категорија животиња, крећу се и показатељи који се односе на укупну производњу, производњу меса и млека, као и производњу производа сточарства (Табела 2).

Табела 2: Показатељи сточарске производње; 2019-2023

Производ	2019	2020	2021	2022	2023
БРОЈ ГРЛА (000)					
Говеда	898	886	860	800	725
Свиње	2.903	2.983	2.868	2.667	2.141
Овце	1.642	1.685	1.695	1.721	1.717
Козе	191	202	195	192	147
Живина	15.780	15.249	15.348	14.817	14.278
Кошнице	977	980	976	977	1.103
УКУПНА ПРОИЗВОДЊА (прираст/жива мера) (000 t)					
Говеда	155	153	150	142	134
Свиње	441	445	428	416	392
Живина	156	161	165	168	181
Овце	63	64	65	66	64
БРУТО ПРОИЗВОДЊА МЕСА (маса полутки) (000 t)					
Говеђе месо	71	75	77	79	79
Свињско месо	298	299	307	299	289
Живинско месо	114	115	111	116	128
Овчије месо	38	31	31	31	32
ПРОИЗВОДИ СТОЧАРСТВА					
Кравље млеко (мил. l)	1.509	1.495	1.473	1.425	1.344
Овчје млеко (мил. l)	11	9	10	9	11
Козје млеко (мил. l)	31	34	34	34	21
Јаја (мил. ком.)	1.775	1.706	1.711	1.632	1.518
Мед (000 t)	7,60	6,84	7,44	14,23	11,35
Вуна (000 t)	2,80	2,81	2,86	2,89	2,01

Извор: Републички завод за статистику

Показатељи који се прате у области подстицаја у пољопривреди и руралном развоју односе се на показатеље реализације буџетских средстава по основу подстицаја у претходним годинама и доступни су на веб страници Управе за аграрна плаћања (<https://uap.gov.rs/dokumenti/kategorija-dokumenat/budzet/>).

Подаци о реализацији подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у претходној календарској години представљају се у Годишњем извештају о стању у пољопривреди у Републици Србији за претходну календарску годину (Зелена књига) и јавно су доступни на званичној веб презентацији МПШВ (<http://www.minpolj.gov.rs/korisna-dokumenta-i-linkovi/>).

2. Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју доноси се на годишњем нивоу, тако да су у претходном периоду, почев од 2013. године, када је на снагу ступио закон којим се уређују подстицаји у пољопривреди и руралном развоју,

сваке године усвајане годишње уредбе, којима се прописује расподела подстицаја за одређену календарску годину.

Претходно важећи пропис овог типа јесте Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2024. години („Службени гласник РС”, бр. 3/24, 6/24, 16/24, 26/24, 32/24, 34/24, 50/24, 61/24, 72/24, 78/24, 86/24, 89/24, 97/24 и 101/24). Овом уредбом прописана је расподела подстицаја у укупном износу од 103.473.907.589 динара, од чега из националних средстава 98.753.407.589 динара и 4.720.500.000 динара из фондова ЕУ. Највећи део буџетских средстава за подстицаје (89%) опредељен је за потребе директних плаћања, за чију реализацију је током 2024. године опредељено 92.323.492.000 динара, док је за потребе мера руралног развоја у 2024. години издвојено је 3.907.147.000 динара (3,8%). За остале врсте мера у 2024. години издвојено је значајно мање буџетских средстава – за посебне подстицаје 170.000.000 динара, односно 0,2% средстава за подстицаје, док је за кредитну подршку опредељено 1.091.333.589 динара или 1% средстава. За ИПАРД подстицаје у 2024. години издвојено је 5.981.935.000 динара (5,8%), од чега је 1.261.435.000 динара националних средстава и 4.720.500.000 динара фондова ЕУ.

У претходном периоду, укључујући и 2024. годину, планирана средства реализована су у складу са Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју. Међутим, код појединих мера политике постоји разлика у терминима пријема захтева за подстицаје (а што је условљено сезоналношћу производног циклуса) и буџетског циклуса (који се поклапа са календарском годином), због чега постоји потреба преношења насталих обавеза у текућој години у наредни буџетски период/годину. Такође, ова категорија укључује и неизмирене обавезе, пренете из претходног периода и/или које доспевају за исплату у текућој години. Ова намена буџетских средстава укључена је у претходно наведене укупне суме по врстама подстицаја и у 2024. години износила је 1.965.889.345 динара, односно 2% буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју.

3. Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Уколико се посматра стратешки/програмски оквир, Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју прати Акциони план за спровођење Програма Владе 2023-2026 Приоритетни циљ: 1.1. Продуктивна пољопривреда и стабилно снабдевање храном.

Поред тога, поједине активности и мере пољопривредне политике и политике руралног развоја, које су предмет расподеле подстицаја, али и усклађивања са Заједничком пољопривредном политиком (ЗПП) ЕУ, садржане су у Акционом плану за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја (усвојен од стране Владе 18. октобра 2018. године, ажуриран крајем 2024. године).

Основни законски пропис, којим се регулише област пољопривреде и руралног развоја, јесте Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 10/13 – др. закон, 101/16, 67/21 – др. закон и 114/21). Овим прописом дефинишу се циљеви пољопривредне политике и политике руралног развоја, као и начин њиховог остваривања. Поред тога, овај закон успоставља основне механизме и инструменте за примену подршке у пољопривреди, али и за праћење, мониторинг и контролу.

Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју прописује минималне износе подстицаја, док се финансијски оквир за реализацију подстицаја, односно обим средстава, врсте и максимални износи по врсти подстицаја уређује Уредбом о расподели

подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, којом се средства за ове намене у оквиру буџета Министарства распоређују за сваку годину.

У складу са овим законом, максимални износи по врсти подстицаја одређују се у зависности од расположивих средстава опредељених Законом о буџету Републике Србије за сваку календарску годину, као и од тога да ли се ради о подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди, односно подручјима одређених управних округа.

Ближе дефинисање сваке врсте подстицаја, укључујући начин остваривања права на подстицаје, садржано је у посебним подзаконским актима.

Доношење ове уредбе представља континуитет у спровођењу подршке пољопривреди и руралном развоју кроз реализацију финансијске подршке из средстава, опредељених за пољопривреду и планираних буџетом за 2025. годину.

4. Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе?

Представити узроке и последице проблема.

Код појединих мера политике постоји разлика у терминима пријема захтева за подстицаје (а што је условљено сезонаношћу производног циклуса) и буџетског циклуса (који се поклапа са календарском годином), због чега постоји потреба преношења насталих обавеза у текућој години у наредну буџетску годину. Такође, ова категорија укључује и неизмирене обавезе, пренете из претходног периода, а које доспевају за исплату у текућој години.

Током претходних неколико година дошло је до озбиљних тржишних поремећаја на светском нивоу у сектору производње хране, што се неминовно одразило и на домаћу пољопривредну производњу. Најпре због пандемије, а потом због сукоба у Украјини, дошло до прекида канала дистрибуције и отежаног транспорта, изолације појединих тржишта, раста цене енергената као инпута за пољопривредну производњу, што је довело до значајног повећања цена финалног производа – пре свега житарица, а последично и производа сточарства, с обзиром на пораст цене сточне хране. Додатно, прекид снабдевања светског тржишта вештачким ђубривом од стране Украјине, једног од највећих светских произвођача, значајно је утицало на повећање цене и овог инпута, а што се одразило у домаћој производњи не само на смањени профит или изостанак профита произвођача, већ и на неминовно смањење употребе ђубрива и осталих препарата за обогаћивање земљишта, чиме је изостала примена оптималних агротехничких мера, а што је даље утицало на производне резултате.

Пословање домаћих произвођача у оваквом производном и тржишном амбијенту, додатно је било угрожено неизвесношћу пласмана, насталог услед привремене забране извоза основних прехранбених производа у земљи и окружењу ради очувања прехранбене сигурности, а као реакција на висок раст цена житарица на светском тржишту у кратком року.

Имајући у виду овако значајне поремећаје у средњем року, који се одражавају на неколико производних циклуса, а имајући у виду и неповољне климатске догађаје у истом периоду, уочена је потреба за додатном финансијском подршком, како за произвођаче у сектору биљне производње, тако и у сектору сточарства. У том смислу, током 2023. године измењен је Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, чиме је омогућено повећање прихватљиве површине са 20 на 100 хектара обрадивог земљишта, као и повећање максималних износа појединих подстицаја (основних подстицаја у биљној производњи, премије за млеко и др.), да би 2024. године исти закон поново био измењен, прецизирајући регресе за набавку семена као регресе за набавку искључиво сертификованог семена и повећавајући максимални износ

подстицаја за ову меру са 6.000 на 17.000 динара по хектару. Такође, измене овог закона у 2024. години омогућиле су додатно плаћање од 100.000 динара по грлу за квалитетне приплодне млечне и товне краве првотелке.

Измене Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју током 2024. године резултат су преговора Владе Републике Србије и Министарства, с једне стране, и представника удружења пољопривредних произвођача, с друге стране.

5. Која промена се предлаже?

Узимајући у обзир створене законске предуслове за примену вишег нивоа подршке, пре свега у области директних плаћања, Предлогом уредбе се за примену у 2025. години предлажу следеће промене:

- подстицаји за квалитетне приплодне млечне и товне краве повећавају се на ниво од 55.000 динара по грлу, у односу на досадашњих 40.000 динара по грлу;
- уводи се регрес за набавку сертификованог семена у износу до 17.000 динара по хектару, за исту површину за коју се остварује право на основне подстицаје. За разлику од претходно примењиване мере, подршка набавци спроводи се само за сертификовано семе;

Остали облици подршке у оквиру директних плаћања остају на прошлогодишњем нивоу:

- премија за млеко дефинише се на нивоу од 19 динара по литру млека;
- основни подстицаји за биљну производњу дефинишу се на нивоу од 18.000 динара по хектару за максимум 100 хектара засејане, односно засађене површине под одговарајућом културом;
- подстицаји за квалитетне приплодне крмаче дефинишу се на нивоу од 18.000 динара по грлу;
- подстицаји за квалитетне приплодне овце и овнове, као и козе и јарчеве, прописује се на нивоу од 10.000 динара по грлу;
- подстицаји за родитељске кокошке тешког типа дефинишу се у износу од 100 динара по грлу;
- подстицаји за родитељске кокошке лаког типа прописују се на нивоу од 140 динара по грлу;
- подстицаји за родитељске ћурке дефинишу се на нивоу од 300 динара по грлу;
- подстицаји за квалитетне приплодне матице риба шарана дефинишу се на нивоу од 500 динара по грлу;
- подстицаји за квалитетне приплодне матице риба пастрмке дефинишу се на нивоу од 300 динара по грлу;
- подстицаји за тов јунади прописују се на нивоу од 22.000 динара по грлу;
- подстицаји за тов јагњади и јаради прописују се на нивоу од 3.000 динара по грлу у тову;
- подстицаји за тов свиња задржавају се на нивоу подршке од 1.500 динара по грлу у тову;
- подстицаји по кошници пчела се прописују на нивоу од 1.000 динара по кошници.

- подстицаји за производњу конзумне рибе дефинишу се на нивоу од 10 динара по килограму произведене конзумне рибе;
- подстицаји за краве за узгој телади за тов прописују се на нивоу од 20.000 динара по грлу.

Код мера руралног развоја није дошло до повећања нивоа подршке, али, имајући у виду да се ниво подршке у органској производњи обрачунава као увећање у односу на еквивалентну подршку у конвенционалној производњи, повећање је евидентно и код ове мере руралног развоја.

Такође, имајући у виду отежане услове за бављење пољопривредном производњом, угроженост климатским догађајима, као и социо-економски амбијент, за поједина подручја/управне округе Предлогом уредбе се прописује виши ниво подршке, и то:

- увећани ниво подршке од 10% за директна плаћања и мере руралног развоја за Топлички, Јабланички и Пчињски управни округ (осим за очување биљних генетичких ресурса, унапређење руралне инфраструктуре и унапређење система креирања и преноса знања);
- за разлику од појединих мера подршке руралном развоју, са нивоом подршке од максимално 50% вредности поједине врсте мере руралног развоја, за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди предвиђена је подршка у максималном износу од 65% од вредности поједине врсте мере руралног развоја;
- мера управљања ризицима, која се реализује кроз накнаду максималног износа од 40% плаћене премије осигурања, односно у максималном износу од 45% плаћене премије осигурања у подручју са отежаним условима рада у пољопривреди, у осам управних округа подршка се прописује у максималном износу од 70% плаћене премије осигурања (Моравички, Златиборски, Подунавски, Шумадијски, Колубарски, Мачвански и Расински управни округ и град Београд).

6. Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Усвајање Предлога уредбе је неопходно, с обзиром да се на тај начин врши расподела буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години, опредељених буџетом Републике Србије за 2025. годину. Тиме се стичу услови за несметан наставак подршке регистрованим пољопривредним газдинствима, али и стварају предуслови за постојање извесности за планирање наредног производног циклуса, као и за исплату неизмирених обавеза из претходног периода.

Предлог појединачних промена у мерама политике наведен је у одговору на питање 5. овог поглавља.

7. На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Предлог уредбе као циљну групу таргетира пољопривредна газдинства и породична пољопривредна газдинства, уписана у Регистар пољопривредних газдинстава (РПГ), јединице локалне самоуправе, научноистраживачке и образовне установе, као и друга лица и организације. Корисници сваке од мера прописани су Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, док су услови за остваривање права на подршку ближе дефинисани релевантним подзаконским прописима, односно правилницима и јавним позивима.

Такође, додатни позитиван утицај манифестоваће се код корисника из подручја и управних округа, за које је предвиђен увећан ниво подршке (наведено у одговору на 5. питање овог поглавља).

8. Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју доноси се на годишњем нивоу, у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју и Законом о буџету Републике Србије за текућу буџетску годину, те не постоји други документ којим би се прописала расподела подстицаја у пољопривреди и руралном развоју.

9. Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју доноси се на годишњем нивоу, у складу са Законом о буџету Републике Србије за буџетску годину, те не постоји други документ којим би се прописала расподела подстицаја у пољопривреди и руралном развоју.

10. Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (status quo).

Уколико би се одустало од интервенције и задржало тренутно стање, односно уколико Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години не би била донета, изостала би подршка пољопривредницима у укупном износу од 109.594.000.000 динара, од чега би износ неизмирених обавеза из претходног периода од 5.909.194.033 динара, остао неисплаћен. На овај начин, озбиљно би се нарушио континуитет политике подршке кроз подстицаје у пољопривреди и руралном развоју, као и одрживост дохотка пољопривредних произвођача.

Такође, уколико би изостале појединачне предложене промене у политици подршке (пре свега у оквиру директних плаћања), евидентно би се остварио мањи утрошак буџетских средстава, што не би оправдало изостанак подршке пољопривредним произвођачима, имајући у виду нарушен производни и тржишни амбијент, као и преузете обавезе, како је описано у одговору на питање 4. овог поглавља.

Посматрано са производног аспекта, повећање подршке за квалитетне приплодне млечне и товне краве са 40.000 на 55.000 динара по грлу требало би да допринесе заустављању пада броја грла под контролом продуктивности, који након раста до 2017. године и релативне стагнације у периоду од 2018. до 2021. године, бележи пад у наредним годинама. У том смислу, задржавање броја квалитетних приплodних грла говеда на нивоу од око 222 хиљада, сматрало би се добрим показатељем ефективности предложене промене у сектору сточарства, а на основу прве године имплементације вишег нивоа подршке. У случају задржавања *status quo* опције, може се очекивати наставак тренда пада броја ове категорије животиња.

Када је реч о промени која се односи на подршку набавци искључиво сертификованог семена, очекивање је да се употреба сертификованог семена повећа код

култура које су највише заступљене у сетвеној структури у Србији, односно, пре свега, код пшенице као културе за чију производњу се у великој мери користи несертификовано (“са тавана”) семе. С озиром на то да производње семенске пшенице у Србији значајно варира у претходном периоду, али да, дугорочно посматрано, бележи тренд пада, очекивање је да би мера подршке набавци сертифициваног семена довела до повећања домаће производње семенске пшенице. У случају изостанка примене регреса за набавку сертифициваног семена (*status quo*), може се очекивати да производња семена пшенице (озиме и јаре) остане на нивоу између 72 и 101 хиљ. t (интервал производње у претходне три године).

11. Како је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за календарску годину прописује финансијску расподелу буџетских средстава за подстицаје, који су предмет усклађивања са ЗПП у претприступном периоду. Пропис којим се регулише алокација средстава на поједине мере пољопривредне политике и политике руралног развоја није еквивалентан ни једном националном пропису земаља чланица, нити пропису у оквиру ЗПП.

Међутим, према новој реформи ЗПП, од држава чланица се захтева, почев од стратешког периода 2021-2027, односно од 2023. године, да почетком сваког новог стратешког периода Комисији доставе на одобрење свој седмогодишњи стратешки план, у ком су приказане одабране интервенције, мере и активности, које ће земља спроводити наредних седам година, током трајања стратешког периода. У том смислу, Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за календарску годину може се донекле довести у посредну везу са релевантним прописом ЕУ (Уредба (ЕУ) 2021/2115 Европског парламента и Савета од 2. децембра 2021. године о утврђивању правила о подршци за стратешке планове које израђују државе чланице у оквиру Заједничке пољопривредне политике (ЗПП стратешки планови) и који се финансирају из Европског пољопривредног гарантног фонда (ЕПГФ) и Европског пољопривредног фонда за рурални развој (ЕПФРР) као и о стављању ван снаге уредби (ЕУ) бр. 1305/2013 и (ЕУ) бр. 1307/2013).

Органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе такође могу да утврђују мере подршке за спровођење пољопривредне политике на својој територији, уз поштовање одредаба члана 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју. У том смислу, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе имају могућност спровођења свих мера подршке, прописаних Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, осим директних плаћања (дозвољена директна плаћања су регреси за трошкове складиштења у јавним складиштима и регреси за репродуктивни материјал, и то само за вештачко осемењавање). Програм подршке за спровођење пољопривредне политике за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе доносе надлежни органи, уз претходну сагласност Министарства.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЦИЉЕВА (ПРИЛОГ 3):

- 1. Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).**

Предлогом уредбе настоји се да се обезбеди ефективна расподела буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години, а у циљу обезбеђења стабилности дохотка произвођача и раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Такође, на овај начин обезбеђује се континуирана исплата преузетих обавеза из претходног периода, као и расподела буџетских средстава у 2025. години у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју.

Уколико се посматрају појединачне предложене промене на нивоу мера, циљ је да се кроз додатну финансијску директну подршку допринесе стабилности дохотка произвођача, односно да се утиче на побољшање његове (првенствено ценовне) конкурентности кроз повећање маргине профита, док се кроз инвестициону подршку настоји да се допринесе стварању услова за унапређење структуре газдинства (између осталог, кроз унапређење физичке имовине газдинства), унапређење квалитета производа и унапређену конкурентност пласмана.

2. Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доведе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Усвајањем Предлога уредбе и предложених измена настоји се да се обезбеди ефективна расподела буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години. Сами подстицаји у пољопривреди и руралном развоју имају за циљ пораст обима и унапређење производње, уз истовремено унапређење конкурентности, док у средњем периоду могу да допринесу повећању вредности производње, што отвара могућност за повећање маргине профита, као и даља инвестициона улагања у средњем и дугом року. Директна подршка, нарочито у области сточарства, директно доприноси смањењу цене коштања кроз умањење варијабилних трошкова производње, али и повећању квалитета, имајући у виду циљану подршку за поједине категорије животиња.

3. Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Предлог уредбе садржи расподелу финансијских средстава за подстицаје, чији је стратешки правац развоја садржан у Стратегији пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године (1. раст производње и стабилност дохотка произвођача; 2. раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде; 3. одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине; 4. унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва; и 5. ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина).

Међутим, како је претходна стратегија престала да важи због истека рока на који се односи и да је у току израда Нацрта Стратегије пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2025-2034. године, нови стратешки оквир ће свакако одражавати циљеве који су компатибилни циљевима, чијем испуњењу доприноси доношење Предлога уредбе. С обзиром на то да Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју представља документ који се доноси на годишњем

нивоу и чије је важење ограничено на календарску годину, будућа Стратегија ће представљати стратешки оквир за доношење ове уредбе у наредном десетогодишњем периоду.

Реализацијом Предлог уредбе допринело би се остварењу циљева, дефинисаних Акционим планом за спровођење Програма Владе 2023-2026, Приоритетни циљ: 1.1. Продуктивна пољопривреда и стабилно снабдевање храном.

4. На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Ефикасност реализације подстицаја пратиће се на основу извештаја о реализацији подстицаја Управе за аграрна плаћања. Показатељи упућују на планирана и реализована средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју. Ови показатељи пре свега су од значаја за утврђивање ефикасности рада органа, која се директно одражава и на пољопривредну производњу у смислу брже доступности финансијских средста.

Поред тога, ефекти реализације подстицаја могу се пратити кроз основне показатеље производних резултата сектора што је и крајњи циљ улагања финансијских средстава у пољопривредну производњу (Табела 11):

Табела 3: Показатељи учинка подстицаја у пољопривреди и руралном развоју

Показатељи учинка	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност (2026)
Бруто производња свињског меса (маса полутки)	000 t	2023	289	300
Број говеда	000	2023	725	710
Производња крављег млека	мил. l	2023	1.344	1.350
Површине под пшеницом	000 ha	2023	682	600

Извор: Републички завод за статистику

Имајући у виду промене у односу на претходне године, садржане у Предлогу уредбе, као показатељи учинка могу се узети у обзир и број грла крава под контролом продуктивности у Републици Србији, као и производња сертифициваног семена у Републици Србији.

Табела 4: Број грла крава под контролом продуктивности у Републици Србији (000); 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Краве	185.428	206.248	223.032	238.532	239.278	241.929	241.051	242.792	225.836	222.140

Извор: Главне одгајивачке организације: Пољопривредни факултет Нови Сад и Пољопривредни факултет Земун

Табела 5: Производња сертифициваног семена у Републици Србији (t); 2014-2023

Култура	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Озима и јара пшеница	104.012	109.217	107.029	71.981	83.522	77.967	98.884	101.561	71.971	83.063
Кукуруз	41.736	16.671	31.991	11.934	29.741	19.624	5.947	21.077	16.850	21.339
Соја	27.757	22.380	28.954	21.442	30.957	28.827	12.224	15.481	11.150	17.572
Сунцокрет	1.304	1.289	3.117	2.629	2.727	1.509	1.229	1.891	2.003	1.371

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља (Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2023. години)

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПЦИЈА ЈАВНИХ ПОЛИТИКА (ПРИЛОГ 4):

1. Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „status quo” опција?

Финансијски лимити за поједине групе подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години (директна плаћања, мере руралног развоја, кредитна подршка, посебни подстицаји и ИПАРД подстицаји) дефинисани су Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину. У том смислу, различите опције алокације средстава могу се дефинисати само у оквиру сваке од врсте подстицаја, односно према појединим подстицајима, узимајући у обзир финансијски оквир. Сходно томе, изабрана је опција која у најбољој мери осликава однос захтева потенцијалних корисника за поједине подстицаје и расположивих средстава и чијом применом се постиже највиши ниво ефективности коришћења средстава за подстицаје.

Задржавање *status quo* опције не може се узети у разматрање, с обзиром да предметни пропис треба да пропише алокацију подстицаја по појединим мерама у оквиру буџетом опредељених средстава за поједине врсте мера, што имплицира немогућност утrophка буџетских средстава опредељених Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину у износу од 109.594.000.000 динара за потребе реализације подстицаја у пољопривреди и руралном развоју током 2025. године у случају задржавања *status quo* опције. Такође, у оквиру претходног износа, средства у висини од 5.909.194.033 динара не би могла да буду реализована по основу раније насталих обавеза.

2. Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Како Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години представља јединствен пропис, путем ког се врши алокација буџетских средстава на поједине подстицаје у 2025. години, као облик подршке пољопривреди и руралном развоју, не постоји друга опција којом би ова сврха била реализована.

3. Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Предлог уредбе не садржи рестриктивне мере за кориснике мера, с обзиром да су право на подстицаје, обавезе корисника, надзор и казнене одредбе прописани Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, као основном пропису којим су уређени подстицаји у пољопривреди и руралном развоју и који је правни основ за доношење Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за календарску годину и њене измене.

4. Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Предлог уредбе не садржи институционално управљачко организационе мере, с обзиром да се Уредбом врши само финансијска прерасподела подстицаја, који се на основу успостављеног система плаћања реализују од 2013. године, а чије функционисање је прописано Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју и Законом о пољопривреди и руралном развоју.

5. Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Промена се не може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера, већ искључиво кроз финансијску расподелу средстава. Ипак, у оквиру подстицаја мерама руралног развоја прописани су подстицаји који по свом карактеру представљају информативно-едукативне мере (подстицаји за унапређење система креирања и преноса знања), док су у оквиру посебних подстицаја предвиђени подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју.

6. Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Циљне групе, на које се Предлог уредбе односи, јесу директно укључене у процес спровођења јавне политике као корисници подстицаја у пољопривреди и руралном развоју. У том смислу, циљне групе су пољопривредна газдинства и породична пољопривредна газдинства, уписана у РПГ, јединице локалне самоуправе, као и друга лица и организације. Поред тога, Предлог уредбе садржи промене, чији су иницијатор удружења пољопривредних произвођача, односно које произилазе из споразума потписаног између Владе Републике Србије и Министарства, с једне стране, и представника удружења пољопривредних произвођача, с друге стране.

Међутим, сама реализација подстицаја искључиво је у надлежности Министарства, како у погледу дефинисања политике подстицаја, тако и реализације, преко надлежних органа у саставу. Сходно томе, проблем се може решити искључиво интервенцијом јавног сектора.

7. Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Носилац активности које се односе на креирање пољопривредне политике у Министарству је Сектор за пољопривредну политику, док је за креирање политике руралног развоја надлежан Сектор за рурални развој. За спровођење мера пољопривредне политике, садржаних у Предлогу уредбе, надлежна је Управа за аграрна плаћања, док контролу на лицу места обавља Сектор пољопривредне инспекције. Поред тога, контролу одређених аспеката производње обављају и друге инспекције у саставу овог министарства.

Међутим, у оквиру свих наведених организационих јединица и органа идентификована је потреба за јачањем административних капацитета. Такође, у складу са Акционим планом за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја предвиђена је и реорганизација наведених сектора и Управе за аграрна плаћања, у складу са захтевима усклађивања са ЗПП током претприступног периода.

Када је реч о финансијским ресурсима, у члану 8., раздео 24 – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, глава 24.6 – Управа за аграрна плаћања, Програм 0103 – Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју, Функција 420 – Пољопривреда, шумарство, лов и риболов, обезбеђене су следеће буџетске позиције:

- Програмска активност/пројекат 0001 – Директна плаћања, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама утврђена су средства у износу од 95.900.000.000 динара;
- Програмска активност/пројекат 0002 – Мере руралног развоја, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама утврђена су средства у износу од 5.800.000.000 динара;
- Програмска активност/пројекат 0005 – Кредитна подршка у пољопривреди, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама утврђена су средства у износу од 1.300.000.000 динара од чега 1.200.000.000 динара из извора финансирања прихода буџета (01) и 100.000.000 динара из извора финансирања примања од отплате датих кредита и продаје финансијске имовине (12);
- Програмска активност/пројекат 0006 – Посебни подстицаји, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама утврђена су средства у износу од 300.000.000 динара;
- Програмска активност/пројекат 4005 – ИПАРД, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама утврђена су средства у износу од 6.294.000.000 динара, од чега 1.573.500.000 динара буџетских средстава и 4.720.500.000 динара средстава финансијске помоћи Европске уније за финансирање ИПАРД подстицаја.

8. Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Изабрана је опција расподеле подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за 2025. годину како је наведено у тексту Предлога уредбе. Наиме, како су финансијски лимити за поједине групе подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години дефинисани Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину, различите опције алокације средстава могу се дефинисати само у оквиру сваке од врсте подстицаја, односно према појединим подстицајима, узимајући у обзир финансијски оквир. Сходно томе, изабрана је опција која у најбољој мери осликава однос захтева потенцијалних корисника за поједине подстицаје и расположивих средстава и чијом применом се постиже највиши ниво ефикасности коришћења средстава за подстицаје.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ФИНАНСИЈСКИХ ЕФЕКТА (ПРИЛОГ 5):

1. Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

За реализацију подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину одређено је 109.594.000.000 динара, од чега се износ од 5.909.194.033 динара одређује за неизмирене обавезе из претходног периода.

У том смислу, реализација подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години кроз Уредбу о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години, имаће негативан буџетски ефекат на буџет Републике Србије, с обзиром да су за потребе њене примене предвиђени буџетски расходи у износу од 109.594.000.000 динара, од чега 104.873.500.000 динара чине национална средства, док су средства из ЕУ фондова на нивоу од 4.720.500.000 динара.

Буџетски расходи по наведеном основу садржани су у Закону о буџету Републике Србије за 2025. годину у Разделу 24 – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.6 – Управа за аграрна плаћања, Програм 0103 – Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју, програмске активности/пројекти: 0001 – Директна плаћања, 0002 – Мере руралног развоја, 0005 – Кредитна подршка у пољопривреди, 0006 – Посебни подстицаји и 4005 – ИПАРД. Сва средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју исплаћују се са економске класификације 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама.

2. Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Финансијска средства за спровођење изабране опције обезбеђена су у Закону о буџету Републике Србије за 2025. годину, у Разделу 24 – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.6 – Управа за аграрна плаћања, Програм 0103 – Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју, програмске активности/пројекти 0001, 0002, 005, 0006 и 4005.

Сва средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју финансирају се у потпуности из националног буџета, осим ИПАРД подстицаја, за чију реализацију је одређено 6.294.000.000 динара, од чега 1.573.500.000 динара буџетских средстава и 4.720.500.000 динара средстава финансијске помоћи Европске уније.

3. Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Спровођење изабране опције нема негативних ефеката на међународне финансијске обавезе. ИПАРД подстицаји представљају једину врсту подстицаја у Предлогу уредбе, чији су максимални износ и остали елементи прописаним Секторским споразумом између Владе Републике Србије и Европске комисије и посебним прописима.

Средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју за 2025. годину обезбеђена су из националних извора, при чему део средстава за ИПАРД подстицаје у износу од 4.720.500.000 динара, чине средства финансијске помоћи Европске уније.

4. Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање

постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Средства садржана у Предлогу уредбе алоцирана су у буџету Републике Србије у оквиру економске класификације 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама у износу од 109.594.000.000 динара, док у погледу капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада, нема издатака за потребе реализације предложене промене.

5. Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Трошкови реализације изабране опције већ узимају у обзир постојећа средства, с обзиром да је њихова процена базирана на средствима опредељеним у Закону о буџету Републике Србије за 2025. годину. У том смислу, усвајање Предлога уредбе представља законски предуслов за коришћење буџетских средстава, опредељених Министарству за потребе реализације подстицаја у пољопривреди и рурланом развоју у 2025. години.

6. Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

У погледу осталих институција, примена изабране опције нема утицаја на расходе.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ЕКОНОМСКИХ ЕФЕКТА (ПРИЛОГ 6):

1. Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Потенцијални корисници мера садржаних у Предлогу уредбе јесу пољопривредна газдинства, уписана у РПГ. Ови потенцијални корисници неће имати никакве додатне трошкове, с обзиром да већ послују о оквиру одређене привредне делатности, односно већ испуњавају прописане законске услове, те изабрана опција не намеће додатне трошкове корисницима.

С друге стране, изабрана опција имаће директан утицај на повећање прихода и стабилност дохотка корисника мера (укључујући и правна лица), с обзиром да је реч о директној финансијској подршци.

2. Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Изабрана опција директно утиче на унапређење конкурентности привредних субјеката на домаћем тржишту, уз претпоставку релативне стабилности тржишта у средњем року.

У том смислу, директна подршка произвођачима директно доприноси смањењу цене коштања кроз умањење варијабилних трошкова производње, али и повећању квалитета, имајући у виду циљану подршку за поједине категорије животиња. Такође, ова врста подршке подстиче пораст обима производње, уз истовремено унапређење

конкурентности, што отвара могућност за повећање маргине профита, као и даља инвестициона улагања у средњем и дугом року.

Мере руралног развоја омогућавају унапређење продуктивности производње кроз набавку нове опреме и механизације, што може утицати на повећање маргине профита, коришћење економије обима, што доприноси унапређењу конкурентности производње.

Слични ефекти на конкурентност остварују се и кроз реализацију ИПАРД подстицаја, уз могућност бољег прилагођавања производа тржишту ЕУ, с обзиром да се тежи достизању ЕУ стандарда.

Кредитна подршка олакшава доступност капитала за инвестиције у основна средства газдинства под повољнијим условима у односу на комерцијалну кредитну понуду. На тај начин, доприноси се повећању инвестиционих улагања у сектору, побољшању структуре газдинства, док се у крајњој инстанци, утиче на повећање конкурентности.

3. Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Директни подстицаји директно доприносе смањењу цене коштања производа, што утиче на унапређење ценовне конкурентности произвођача – корисника подршке, с обзиром да финансијска подршка утиче на повећање маргине профита и могућност пласмана по нижој цени.

Мере руралног развоја се базирају на субвенционисању дела вредности инвестиције у минималном износу од 40% вредности инвестиције, тако да део улагања сноси сам корисник. Поред тога, подзаконским прописима ближе су дефинисани начин и услови остваривања права на подстицаје.

Међутим, имајући у виду да сва регистрована газдинства (уз испуњене додатне прописне услове), која су ушисана у РППГ, могу да остваре право на коришћење подстицаја, као и да је регистрација газдинстава добровољна, применом ових мера не нарушавају се услови конкуренције на тржишту.

4. Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Изабрана опција утиче, пре свега, на финансијску стабилност корисника, док се утицај на примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација огледа кроз поједине врсте подстицаја. У том смислу, подршка за унапређење примарне пољопривредне производње кроз подршку инвестицијама у набавку нових машина и опреме за унапређење примарне биљне и сточарске производње, као и подршка кроз ИПАРД мере, али и остали облици инвестиционе подршке, доприносе у највећој мери овој врсти иновација.

5. Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Изабрана опција нема директан утицај на увећање друштвеног богатства, нити његову расподелу, али посредно доприноси побољшању услова пословања и квалитету живота у руралним подручјима. Такође, примена изабране опције доприноси повећању стабилности дохотка корисника и унапређењу његове конкурентности.

6. Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Изабрана опција нема утицаја на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), нити на права, обавезе и одговорности послодаваца.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ЕФЕКТА НА ДРУШТВО (ПРИЛОГ 7):

1. Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Изабрана опција неће проузроковати додатне материјалне и нематеријалне трошкове грађанима, с обзиром да су средства за спровођење интервенције већ обезбеђена у буџету Републике Србије за 2025. годину.

2. Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Изабрана опција неће штетно утицати ни на једну специфичну групу популације.

3. На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Поједини подстицаји, према критеријумима за њихову реализацију, усмерени су ка појединим осетљивим друштвеним групама, пре свега према младима и женама. У том смислу, мере кредитне подршке пружају виши ниво подршке (примене ниже каматне стопе за подносиоца захтева) за кориснике млађе од 40 година и жене, док у оквиру ИПАРД корисника ова категорија корисника остварује додатне бодове. Предлогом уредбе се у оквиру мера руралног развоја опредељују средства за подршку младима у руралним подручјима, у износу до 75% вредности инвестиције, која је предмет подршке.

Поред наведеног, виши ниво подршке омогућен је газдинствима која послују у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди.

Међутим, корисници подстицаја дефинисани су Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, док су услови и начин остваривања права на подстицаје прописани релевантним подзаконским прописима. У том смислу, Предлог уредбе као такав, не третира ни једну категорију корисника издвојено, већ се односи искључиво на алокацију буџетских средстава.

4. Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места, постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или

додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?

Изабрана опције не утиче на тржиште рада и запошљавање, нити на услове за рад, с обзиром на то да за предмет има искључиво алокацију буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју.

5. Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?

Изабрана опција обезбеђује равноправан третман свих лица, односно нема директне или индиректне дискриминације. Код неких мера примењује се позитивна дискриминација према младим пољопривредницима и женама у руралним подручјима, с обзиром да се примењује виши ниво подршке за ове категорије подносиоца захтева. Такође, одређени облик позитивне дискриминације, односно повољнијег третмана у погледу услова за остваривање подршке и нивоа подршке, примењује се на пољопривредна газдинства која послују у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди или се налазе у одређеним управним окрузима.

Ипак, корисници подстицаја прописани су другим законским и подзаконским прописима, те Предлог уредбе не третира ни једну категорију корисника издвојено, већ се односи искључиво на алокацију буџетских средстава.

6. Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Мере садржане у Предлогу уредбе, које се односе на директна плаћања, имају директан, потенцијално позитиван утицај на цене пољопривредних производа, с обзиром на то да се њиховом применом утиче на смањење варијабилних трошкова, односно цену коштања, што отвара могућност за смањење продајне цене производа. Поједине мере у оквиру директне подршке (премија за млеко) имају карактер ценовне подршке и директно утичу на смањење цене.

Сличан ефекат као директна плаћања имају и мере које се односе на подстицаје за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију у оквиру посебних подстицаја, тј. мере за унапређење расадничарске производње воћака, винове лозе, хмеља и ружа, у смислу плаћања по произведеној садници чиме се омогућава смањење цене коштања, а самим тим отвара могућност смањења продајне цене.

Такође, у оквиру мера руралног развоја, мере подршке органској производњи се реализују у форми плаћања по површини или грлу, чиме се омогућава смањење цене коштања, а самим тим отвара могућност смањења продајне цене. Ипак, имајући у виду растућу домаћу тражњу за овом категоријом производа, као и њихову извозну оријентацију, не очекује се значајније смањење цена органских производа за крајње кориснике.

С друге стране, мере руралног развоја, које се односе на подршку инвестицијама, корисницима стварају могућност набавке основних средстава за производњу, што доприноси унапређењу производње, а самим тим и могућности за смањење трошкова и повећање профита.

7. Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Реализација подстицаја доприноси унапређењу социјалне ситуације у руралним подручјима кроз унапређење квалитета живота у овим областима и самим тим смањењу сиромаштва, с обзиром на то да је пољопривреда доминантна делатност у овим подручјима. Мере доприносе стварању потенцијала за подстицај запошљавања у руралним подручјима, које би се базирало на унапређеној биљној и сточарској производњи.

Поред тога, пољопривредна газдинства која послују у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди или се налазе у одређеним управним окружима остварују право на виши ниво подршке, како је наведено у одговору на питање 5. Прилога 2.

8. Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Изабрана опција не утиче на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања становништва, с обзиром да се односи искључиво на финансирање подстицаја у пољопривреди и руралном развоју.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ЕФЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ (ПРИЛОГ 8):

1. Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Изабрана опција има позитивне ефекте на животну средину, с обзиром да се Предлогом уредбе, у оквиру подстицаја мерама руралног развоја, опредељују подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса. Ова врста подстицаја укључује подстицаје за биљну и сточарску органску производњу, као и подстицаје за очување биљних и животињских генетичких ресурса. Поред тога, директном подршком кроз плаћање по површини биљне производње надокнађује се део трошкова инпута за производњу, чиме се доприноси оптималном коришћењу агротехничких мера.

Клонска селекција може имати веома позитивне ефекте на животну средину узимајући у обзир да се на овај начин могу створити сорте/клонови које су бољих адаптивних способности на промењене земљишне и климатске услове чиме би се умањили трошкови производње. Такође, клонском селекцијом старих аутохтоних, локалних и регионалних сорти се могу издвојити биљке које су отпорније на болести и штеточине што би смањило употребу пестицида, обезбедити очување старих аутохтоних сорти које су веће употребне и производне вредности чиме ће се повећати њихово учешће у производњи и повећати конкурентност производа насталих од ових сорти.

Ако се посматрају промене у односу на претходни период, фокусирање подршке за набавку семена на искључиво сертификовано семе индиректно доприноси унапређењу квалитета животне средине, с обзиром на то да се њеном применом подстиче употреба

сертификованог семена у ратарству. Наиме, примена квалитетног семенског материјала доприноси достизању виших приноса, који, према појединим истраживањима, могу износити 5-30%. Такође, употреба сертификованог семена доприноси спречавању ширења коровских биљака путем семена и ширења болести које се преносе путем семена, чиме се умањује број третмана хербицидима. Поред тога, селекција семена које је прилагођено специфичним условима средине и које има високу способност коришћења хранива, може значајно смањити потребу за агрохемијским третманима, што доприноси смањењу употребе средстава за заштиту биља, а самим тим и здравијој животној средини. Осим тога, прецизна пољопривреда, која често користи податке из сертификованих семенарских истраживања, може даље оптимизовати примену ђубрива и воде, што води ка одрживијој производњи и бољем управљању природним ресурсима. На овај начин, сертификовано семе не само да повећава продуктивност, већ пружа могућност за унапређење еколошке одрживости пољопривредних система.

2. Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

Поједине мере политике подстицаја у оквиру изабране опције, посредно доприносе диверзитету биљне производње и унапређењу сорти, а кроз подршку производњи садног материјала, сертификацији и клонској селекцији. С друге стране, подршка спровођењу одгајивачких програма ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству доприноси унапређењу расног састава животиња, што утиче како на производна својства сектора, тако и на диверзитет сточног фонда. Такође, подстицаји за очување биљних и животињских генетичких ресурса директно доприносе очувању аутохтоних сорти.

3. Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Изабрана опција директно не утиче на унапређење здравља људи. Међутим, спровођењем јавне политике у области политике подстицаја унапређује се конкурентност домаћих произвођача који производе органску храну.

4. Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се допунским мерама може утицати на смањење тих ризика?

Изабрана опција не представља ризик по животну средину и здравље људи.

5. Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Изабрана опција неће довести до промене односа корисника у погледу заштите и коришћења пољопривредног земљишта. Директном подршком кроз плаћање по површини биљне производње надокнађује се део трошкова инпута за производњу, чиме се доприноси оптималном коришћењу агротехничких мера.

Мере политике подстицаја нису у супротности са прописима којима се уређује област заштите и коришћења земљишта.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ УПРАВЉАЧКИХ ЕФЕКТА (ПРИЛОГ 9):

1. Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Изабрана опција не доводи до организационих, управљачких или институционалних промена.

Међутим, за разлику од претходног периода, када су се само поједине мере руралног развоја и ИПАРД подстицаји спроводили путем јавног позива, од 2024. године већина мера у оквиру политике подстицаја спроводи се на основу јавних позива, које објављује Управа за аграрна плаћања уз коришћење софтверског решења eАграр.

2. Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

С обзиром на то да се, посматрано у односу на претходни период, не мења број мера, нити структура корисника, не очекује значајнија промена броја поднетих захтева по основу подстицаја, нису потребни додатни капацитети по основу промена које се предлажу. Међутим, и даље остаје континуирана потреба за јачањем административних капацитета у Управи за аграрна плаћања.

3. Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За реализацију изабране опције није било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа.

4. Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Изабрана опција није у супротности са важећим прописима и међународним споразумима. У оквиру овог извештаја, у делу који се односи на кључна питања за утврђивање циљева (Прилог 2), као одговор на 3. питање, приказана је усаглашеност са важећим документима јавних политика.

5. Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Изабрана опција не утиче на владавину права и безбедност.

6. Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе у смислу јавно доступне информације о опредељеним буџетским средствима за поједине врсте подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, као и опредељеним средствима за обавезе по основу неизмирених обавеза из претходног периода.

7. Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

С обзиром да је највећи број подзаконских прописа на основу Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју већ измењен у циљу омогућавања остваривања

права на подстицаје путем јавних позива, будуће мере и активности односиће се на припрему и објављивање јавних позива за остваривање права на поједине врсте подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, као и на измену подзаконских прописа који су тангирани предложеним променама.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ РИЗИКА (ПРИЛОГ 10):

- 1. Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?**

Поједине врсте подстицаја прилагођене су захтевима корисника у погледу нивоа подршке. Спровођење изабране опције је приоритет за доносиоце одлука, имајући у виду да се само кроз изабрану опцију омогућава коришћење алоцираних буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години.

- 2. Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?**

Финансијска средства и извори за спровођење изабране опције наведена су у оквиру одговора на кључна питања за анализу финансијских ефеката у овом документу, у оквиру питања 1, 2. и 4.

- 3. Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?**

Нису уочени други потенцијални ризици изабране опције.